

Szervezetek mint irodalmi források

A fejlődéssel kapcsolatos irodalmat kiadó szervezetek nagyrészt Észak-Amerikában, ill. Európában találhatóak. A 10 szervezetből — amely az irodalom legnagyobb részét regisztrálja — 5 az USA-ban működik, 3 ENSZ-szervezet, 2 a kanadai kormány szervezete. Sajnálatos, hogy a harmadik világ országaiban működő egyetemek és kormánysszervezetek igen kevés dokumentumot, jelentést adnak közre. Srí Lanka kivételével a fejlődő országok közül egy sem küld anyagot a DEVSIS adatbázisba. (A legértékesebb dokumentumok nem publikusak, és gyakran a fejlődő országok sem ismerik saját kormánydokumentumaik kereskedelmi terjesztésének mechanizmusát.)

A fejlődéssel kapcsolatos irodalom nyelve

A témával foglalkozó irodalom és a referálólapok a négy alapvető forrásban 81,41%-ban angol nyelvűek; francia 9,33, spanyol 3,81, német 3,72, holland 0,84, orosz 0,66, indonéz 0,16, portugál 0,06%. A spanyol és portugál nyelvű dokumentumok csekély száma mutatja, hogy milyen gyenge

azokban a latin-amerikai országokban a nemzeti irodalom, ahol ezt a két nyelvet használják.

A fejlődés kérdéseivel foglalkozó egységes információs rendszer létrehozásának igénye

Mind a fejlődő, mind az iparilag fejlett országok számára rendkívül fontos lenne olyan adatbázisokra épülő információs rendszer létrehozása, amely biztosítaná a fejlődés irodalmának számbavételét és az ilyen irodalomhoz való hozzáférést. Ennek egyetlen lehetséges módja, hogy a harmadik világ országai először nemzeti szinten valósítsák meg a vonatkozó irodalom regisztrálását. Innen kerülhetnének azután a szükséges adatok a területi és nemzetközi központokba, adatbázisokba, és ezzel létrejönne egy egységes, a témát teljességében feltáró információs rendszer.

/HOWELL, J. B.: *Interaktivnye bazy dannyh kak istočniki literatury po problemam razvivaősšihštrán.* = *Meždunarodnyj forum po informacii i dokumentacii*, II. köt. 2. sz. 1986. p. 22—34./

(Környei Márta)

Megújul a CONSER program

A sorozati kiadványok együttműködésen alapuló online vállalkozása, a *CONSER (Cooperative Online Serials)* résztvevői csoportja és tanácsadó bizottsága 1986 novemberében nagy horderejű megbeszélést tartott az új stratégiáról. A háromnapos munkaértekezlet célja az volt, hogy a célkitűzések, struktúrák és működési mechanizmusok kifejlesztésével új életet leheljen a CONSER-be, újrafoglalja tevékenységének súlypontjait, tisztázza a tagság feltételeit, továbbá akcióprogramot dolgozzon ki. Az említett összejövetel a CONSER-vállalkozás egy éve folyó felülvizsgálatának a betetőzése volt, amely a többi között magában foglalt egy, a Kongresszusi Könyvtárral kötött szerződés alapján készített tanulmányt, egy konferenciaanyagot (a résztvevői csoport és a tanácsadó bizottság 1986 februárjában tartott tervezési konferenciája) és két jelentést, amelyet a CONSER-tagsággal kapcsolatos javaslatok kidolgozásával megbízott ad hoc bizottságok készítettek. Közülük a CONSER történetét és tevékenységét elemző jelentés megjelent a Kongresszusi Könyvtár hálózattervezési sorozatában (*Network planning papers*).

A munkaértekezlet nyomán megtörtént a vállalkozás vezetésének a következő állandó bizottságok keretébe való átszervezése: *intézménypolitikai bizottság (Policy Committee)*, *végrehajtó bizottság (Executive Committee)*, *tanácsadó bizottság (Advisory Committee)*, *operatív bizottság (Operations Committee)*.

Az intézménypolitikai bizottság lényegében a korábbi résztvevői csoport (*Participants' Group*) új neve, a végrehajtó bizottság ennek van alárendelve. Az intézménypolitikai bizottság első ülésén a következő ügyekkel foglalkozott:

- ◆ A CONSER betűszót megtartják, de új feloldást kap: *Conversion of Serials Project to Cooperative Online Serials Program* (a sorozati kiadványok kooperatív online programjának konvertálási vállalkozása).
- ◆ A CONSER *feladatkeretét* a következőképpen fogalmazták meg: "a sorozati kiadványokra vonatkozó hiteles, átfogó, géppel olvasható bibliográfiai adatbázis együttműködésen alapuló építése és fenntartása; szabványok bevezetése; vezető szerep érvényesítése a sorozati kiadványok területén".

A feladatkört öt konkrét célként részletezték:

1. a CONSER adatbázis legyen a sorozati kiadványokra vonatkozó hiteles bibliográfiai tájékoztatás széleskörűen hozzáférhető forrása;
2. a tagság olyan intézményekből álljon, amelyek nemzeti és nemzetközi szinten — távlatilag: helyileg és regionálisan is — elkötelezték magukat a CONSER programban való részvétel mellett;
3. a CONSER programnak kooperatív módon, hatékony vezetési-irányítási struktúrával kell működnie;
4. a program támogassa és terjessze a szabványokat, teremtsen meg a sorozati kiadványok bibliográfiai ellenőrzésének szabványosított gyakorlatát;
5. érvényesítse vezető szerepét a sorozati kiadványok kezelése és a szakképzés terén, népszerűsítse a CONSER előnyeit.

A CONSER lényegi eleme az adatbázis, amelynek bibliográfiai jellege újlag megerősítést nyert. Rekordjait sok területen lehet hasznosítani (állománygyarapítás, állományvédelem, forrásmegosztás, lelőhely-nyilvántartás stb.). Bár nem zárták ki annak lehetőségét, hogy további adatelemekkel bővítsék a CONSER rekordokat, az ilyen tevékenységek teljes körű támogatásához szükséges adatelemek rutinszerű szolgáltatása nem tartozik az adatbázis feladatai közé. Az adatbázis — fokozatos bővítés révén — nemzetközileg és korszakok szerint is az elérhető teljességre törekszik, miközben a tevékenység hangsúlyai az aktuális információkra és az észak-amerikai vonatkozásokra esnek. Ez a törekvés a formátumokra, írásrendszerekre, nyelvekre és tárgykörökre egyaránt érvényes. A CONSER rekordok pontosságát és egyértelműségét a szabványosítás révén kívánják megvalósítani (pl. a szerzőségi nyilvántartások — authorities — használatával). A rekordoknak követniük kell a sorozati kiadványok életében bekövetkező változásokat. Az adatbázis megerősítésének feladatai megkívánják olyan munkabizottságok felállítását, amelyek megvizsgálják mind a latin írásmódú, mind a latinra átírt (transzliterált) rekordok adatbázisba iktatásának módjait. A sorozati kiadványok változásait követve ki kell dolgozni a CONSER rekordok naprakészen tartásának, aktualizálásának irányelveit, ill. a leírási szabályokat; irányelveket kell kiadni a rekordok bevitelével kapcsolatban; elemezni kell a tárgyi gyűjtőkört;

karban kell tartani a tömörítvények és indexek információtartalmát; végül állandóan törekedni kell a jó minőségű, hiteles periodika-bibliográfiai rekordok létrehozására és gondozására, ill. ezeknek a rekordoknak a széles körű hozzáférhetőségére.

A CONSER program *aktív tagságának* kiterjesztése fontos feladat. A különböző tagsági fokozatok — nemzeti, teljes jogú, társult (associate), fiókin-tézményei (affiliate) — számára különböző követelményeket fogalmaztak meg (pl. a katalogizálási tevékenység típusa és mértéke tekintetében).

Az intézménypolitikai bizottság a CONSER döntéshozó szerve, ez a bizottság veszi fel az új tagokat, vitatja meg és hagyja jóvá a hosszú távú stratégiát, a szervezeti és eljárási változtatásokat. Minden nemzeti és teljes jogú tagnak van képviselője az évente üléselő bizottságban. A szintén évente összeülő operatív bizottság illetékessége a képzésre és a dokumentációra is kiterjed. Ebben a társult tagok (associate members) is képviseltetik magukat. A tanácsadó bizottság a legkülönbözőbb országos és nemzetközi szervezetek képviselőiből áll, javaslatot tesz az új célok és irányok kitűzésére, ill. egyes célok és irányok feladására, feladata továbbá a CONSER népszerűsítése. A szabványosítás keretében foglalkozik a MARC-formátum kérdéseivel a nem hagyományos, ill. audiovizuális sorozati kiadványok leírásának területén, a többszöri kiadás és a mutációk (variánsok) problémáival, és anyagot szolgáltat a szabványosítási szervezetek számára.

A CONSER vezető szerepét illetően *fehér könyvet* készítenek a sorozati kiadványok által felvetett problémákról; továbbképzési fórumok munkájában vesznek részt; szoros kapcsolatot alakítanak ki a könyvtárosképző intézményekkel; jobban tájékoztatják majd a könyvtár- és tájékoztatásügyet a CONSER tevékenységéről (pl. éves jelentést tesznek közzé a tagok által végzett munkáról).

A tagság feltételeit, valamint a hosszú távú terv rövidített változatát a *CONSER Editing Guide* 1. részében tervezik megjelentetni.

/CONSER (Cooperative Online Serials) program meets to revitalize. = Library of Congress Information Bulletin, 46. köt. 25. sz. 1987. p. 286–288./

(Mándy Gábor)